

Měsíčník Rekodifikace & praxe: Ke zrušení rozsudku odvolacím soudem z důvodu intertemporality občanského zákoníku

eFocus

Důvody, pro které odvolací soud může (a současně je povinen) rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit, jsou nyní (na rozdíl od právní úpravy účinné do 31. března 2005) v zákoně (v § 219a o. s. ř.) uvedeny taxativně, což znamená, že z jiných než uvedených důvodů odvolací soud nesmí rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit. Nesprávné právní posouzení, jímž je též právní posouzení neúplné, pod žádný z těchto důvodů podřadit nelze. Shledá-li tedy odvolací soud právní posouzení soudu prvního stupně neúplným, popřípadě z jiného důvodu nesprávným, je nejen oprávněn, nýbrž i povinen věc sám právně (v potřebném rozsahu) posoudit (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32Cdo 4165/2010 ze dne 23. 11. 2011).

Autor: **JUDr. Jiří Grygar, Ph.D.**, soudce, Okresní soud Praha-východ

Ustanovení § 219a odst. 1 o. s. ř. pod písm. a) stanoví, že odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně zruší, jestliže tu jsou takové vady, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval věcně nepřislušný soud nebo vyloučený soudce anebo soud nebyl správně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát, **popřípadě i jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava.**

Jak autor uvádí, shoduje se komentářová literatura v tom, že důvody pro zrušení rozsudku soudu prvního stupně uvedené v § 219a o. s. ř. jsou taxativní. Pokud jde o tzv. „jiné vady“ výslovně neuvedené v § 219a o. s. ř., které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, jsou jimi jen ty vady, ohledně nichž v odvolacím řízení nemohla být zjednána náprava. Typicky tím jsou vady při dokazování a vady v poučovací povinnosti soudu prvního stupně.

S ohledem na uvedené si autor klade otázku, jak ale procesně naložit se situací, kdy právní spor byl rozhodnut soudem prvního stupně ještě za účinnosti starého občanského zákoníku (zákon č. [40/1964](#) Sb.), a odvolací soud má rozhodovat již za stavu, kdy na základě přechodných ustanovení zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), by se daná právní kvalifikace lišila, případně že zákon nově stanoví jiné způsoby vypořádání apod. Již se začínají objevovat první rozhodnutí.

Autor uvádí typický případ, kterým je problematika věcných břemen dle občanského zákoníku č. [40/1964](#) Sb., resp. služebností dle občanského zákoníku č. [89/2012](#) Sb., což dokládá rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2014, sp. zn. 30 Co 533/2013.

V uvedeném rozsudku odvolací soud konstatoval, že základní podmínky pro zřízení nezbytné cesty rozhodnutím „povolením“ soudu podle § 1029 odst. 2 obč. zák. jsou v zásadě obdobné s podmínkami, které vyplývaly z § 151o odst. 3 zák. č. [40/1964](#) Sb. – tedy že vlastník nemovité věci není současně

vlastníkem přilehlého pozemku a přístup vlastníka k nemovitosti nelze zajistit jinak. Podle § 151o odst. 3 zák. č. [40/1964](#) Sb. bylo možno zřídit nezbytnou cestu jen ve prospěch vlastníka stavby; podle § 1029 odst. 2 obč. zák. lze takto postupovat ve prospěch vlastníka nemovité věci. Tím bude zpravidla vlastník pozemku, případně stavby, která nebude součástí pozemku, musí jít však o stavbu nemovitou. Z uvedeného zároveň vyplývá, že i když základní podmínky pro zřízení nezbytné cesty podle § 1029 odst. 2 obč. zák. jsou obdobné, jaké stanovil § 151o odst. 3 zák. č. [40/1964](#) Sb., nejedná se o totožný institut a nárok žalobce na vydání konstitutivního rozhodnutí je třeba posoudit podle nové právní úpravy. Již s ohledem na to nezbylo odvolacímu soudu, než podle § 219a odst. 1 písm. a) o. s. ř. zrušit a věc vrátit soudu I. stupně k dalšímu řízení.

Dále odvolací soud konstatoval, že soud prvního stupně v dalším řízení především upozorní žalobce na přechodná ustanovení občanského zákoníku a umožní žalobci, aby reagoval na novou hmotněprávní úpravu z hlediska požadovaného určení. V návaznosti na to se soud prvního stupně bude zabývat tím, zda ve věci jsou, či nejsou splněny podmínky pro povolení nezbytné cesty ve smyslu § 1029 obč. zák. (a to i se zřetelem k negativně formulovaným podmínkám vyplývajícím z § 1032 obč. zák.). Dospěje-li soud prvního stupně k závěru, že podmínky stanovené zákonem jsou v daném případě splněny, bude se zabývat i otázkou náhrady za zřízení práva cesty k pozemku ve smyslu § 1030 obč. zák.

Jak je dle autora vidět na uvedeném příkladu, tak odvolací soud podřadil intertemporalitu občanského zákoníku a novou hmotněprávní úpravu pod tzv. jinou vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava. Skutečnost, že odvolacím soudem bylo rozhodováno o dosud nepravomocném rozhodnutí a že v době po vydání rozhodnutí soudem prvního stupně došlo ke změně hmotněprávní úpravy v důsledku nabytí účinnosti občanského zákoníku, a že v rámci odvolacího řízení je nutné použít právní kvalifikaci dle nové právní úpravy, je nepochybná. Je však zapotřebí, bez ohledu na uvedený příklad, zodpovědět v teoretické rovině otázku, zda vzhledem k v úvodu citovanému rozhodnutí Nejvyššího soudu lze změnu hmotněprávní úpravy, která nabyla účinnosti po vydání rozhodnutí soudu prvního stupně, podřadit pod některé z kritérií uvedených v § 219a o. s. ř. Jinými slovy, zda je za takových okolností změna hmotněprávní úpravy „vadou řízení“ před soudem prvního stupně.

V závěru autor podotýká, že nový občanský zákoník klade v souvislosti se svým výkladem na soudy (a nejen na ně) zvýšené nároky. V tomto směru je tak dle autora nutno poukázat na to, že by bylo potřebné, aby odvolací soudy v případě, že s poukazem na nové změny ve hmotném právu, které vyžadují, aby byl znovu zjištěn skutkový stav věci, neboť je nutno zjišťovat jiný okruh rozhodných skutečností, než které byly právně významné pro původní rozhodnutí soudu prvního stupně podle dříve platné právní úpravy, konkrétně specifikovaly, o jaké jiné rozhodné skutečnosti se konkrétně jedná, případně, aby v tomto směru poučily účastníky řízení přímo a aby, pokud možno, bylo provedeno nové právní hodnocení věci v rámci odvolacího řízení. Nezbyde proto než vyčkat sjednocující judikatury Nejvyššího soudu.

Ke zrušení rozsudku odvolacím soudem z důvodu intertemporality občanského zákoníku

autor: JUDr. Jiří Grygar, Ph.D.

Rekodifikace & praxe č. 11, str. 13

nakladatelství Wolters Kluwer

Časopis Rekodifikace & praxe může objednat >>> [zde](#).

Další články:

- [Recenze publikace: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový – komentář směnečné části. Zákon o mezinárodním právu soukromém – komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021, 646 s.](#)
- [Recenzia](#)
- [Budoucnost je v technologiích i udržitelnosti](#)
- [Anotační recenze: Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení](#)
- [Věznice jsou přeplněné a věznění příliš drahé. Knihou Tresty budoucnosti chce INFO.CZ otevřít diskuzi o změnách](#)
- [Recenze na knihu: Zdeňková, V., Seidlová, M., Čornejová, H., Peterová H.: Jak správně vytvářet a využívat FKSP: Jak postupovat při poskytování příspěvku na stravování.](#)
- [Recenze na knihu: Zuzana Strnadová: Co by měl vědět příjemce dotace. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9](#)
- [Ondřej Chmela: Zrušení poplatku za podnět k ÚOHS lze považovat za správné](#)
- [Anotační recenze: Koudelka, Z., Průcha, P., Zwyrtek Hamplová, J.: Zákon o obcích \(obecní zřízení\) – Komentář. Praha: Leges, 2019, 480s](#)
- [Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo](#)
- [Recenze: Jakub Tomšej a kolektiv – Zaměstnávání cizinců v České republice](#)